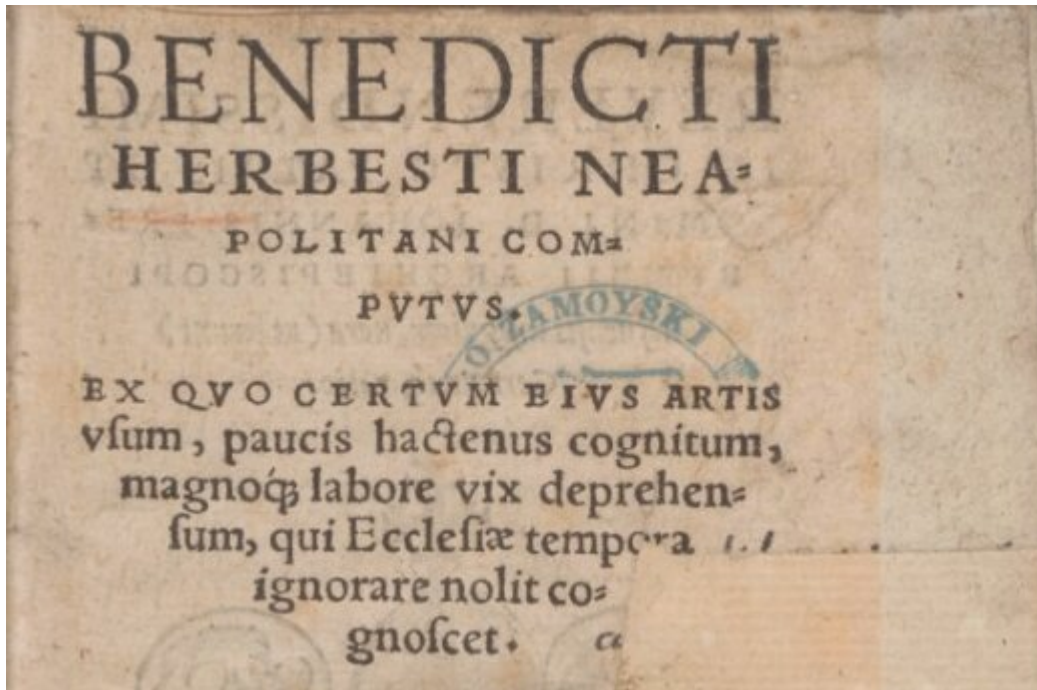

O Benedykcie Herbeście i kolonii akademickiej w Skierniewicach słów kilka

data aktualizacji: 2024.07.17 autor: Łukasz Saptura

Strona tytułowa "Benedicti Herbesti, Neapolitani Compvtvs [...]. Accessit praeterea Dialogus, in quo summatim praecepta repetuntur, cum indice elaborato" z 1562 roku. (Foto. Polona)

Benedykt Herbest (1531-1598) to postać o znaczącym wpływie na polską edukację i literaturę renesansową. Jego życie i twórczość odzwierciedlają burzliwy okres kontrreformacji, a jego działania edukacyjne pozostawiły ślad, także w Skierniewicach.

Herbest pochodził z mieszczańskiej rodziny. W 1550 roku, dzięki wsparciu magnackiemu, ukończył studia na Akademii Krakowskiej. Jego kariera nauczycielska rozpoczęła się od pełnienia funkcji rektora w szkołach miejskich we Lwowie i Krakowie. Szczególne znaczenie miało jego stanowisko w Skierniewicach, gdzie od 1560 roku działał pod patronatem prymasa Jana Przerębskiego. W Skierniewicach Herbest skupił się na rozwijaniu programu nauczania i podnoszeniu poziomu edukacji, co przyczyniło się do wzrostu prestiżu tamtejszej szkoły.

W 1561 roku został profesorem na Akademii Krakowskiej, jednak w wyniku przegranej sprawy z Jakubem Górkim, opuścił Kraków i przeniósł się do Poznania. Tam, dzięki biskupowi Andrzejowi Czarnkowskiemu, objął katedrę teologii oraz stanowisko wykładowcy prawa w Akademii Lubrańskiego w Poznaniu. W 1563 roku otrzymał kanonię poznańską, a jego kazanie otwierało obrady synodu diecezjalnego w 1564 roku.

Po dziewięciu latach pracy w Poznaniu Herbest wstąpił do zakonu jezuitów i kontynuował swoją

edukację w Rzymie. Następnie działał w kolegiach zakonnych, m.in. w Pułtusku, Malborku i Jarosławiu. Podjął również pracę duszpasterską na Podolu, Pokuciu, Lubelszczyźnie i Wołyniu. Ostatecznie osiadł we Lwowie, skąd w 1594 roku powrócił do Jarosławia, gdzie zmarł 4 marca 1598 roku.

Herbest był aktywnym pisarzem i literaturoznawcą. Jego dzieła miały charakter polemiczny, często walcząc z reformacją. „Chrześcijańska porządna odpowiedź...” (1566) była jedną z jego prac, która atakowała braci czeskich, jednego z odłamów rodzącego się protestantyzmu. Jego „Nauka prawego chrześcijanina” (1566) to jeden z pierwszych katechizmów napisanych w języku polskim. Był także autorem prac o życiu i twórczości Cycerona oraz komentarza do pism Grzegorza z Sambora.

Herbest był zwolennikiem zjednoczenia Cerkwi prawosławnej z Kościołem łacińskim pod zwierzchnictwem papieża. Jego prace, które cechowały się elementami myślenia kontrreformacyjnego, miały istotny wpływ na rozwój literatury polskiej. Należał do grona jezuitów, którzy, obok Jakuba Wujka i Piotra Skargi, przyczynili się do rozkwitu literatury w Polsce.

Do Skierniewic Benedykt Herbest przybył jako świeżo upieczony magister sztuk wyzwolonych

Do miasta przyjechał za namową arcybiskupa gnieźnieńskiego Jana Przerębskiego. Duchowny tuż po objęciu stanowiska prymas zdecydował się na założenie w Skierniewicach szkoły. Warto dodać, że nie była to pierwsza palcówka edukacyjna w mieście. Była to zapewne szkoła parafialna działająca przy parafii świętego Jakuba. Jak pisze w „Dziejach Skierniewic” Jan Józefacki, działała ona nieprzerwanie przez dwieście lat. Powodem upadku mógł być najazd szwedzki z połowy siedemnastego wieku. Zdecydowanie krócej funkcjonowała szkoła, w której wykładał Benedykt Herbest.

Herbest na stanowisku rektora w Skierniewicach wytrzymał dwa lata (1559-1560). Niewiele wiadomo o działalności szkoły. Pozostał kilka nazwisk uczniów pobierający w niej naukę. To między innymi bracia Herbesta - Stanisław i Jan, na liście obecności pojawia się także Jan Parvius, Gaspar Dibaltów i skierniewiczanie Wojciech. Czego mogli nauczyć się uczestnicy zajęć w tej kolonii akademickiej? Z pewnością Herbest wykładał o Cyceronie. Uczyc mógł również matematyki. To w Skierniewicach napisał jeden ze swoich podręczników „Arithmetica linearis”, o czym wspominał w dedykacji dla arcybiskupa Przerębskiego.

Skierniewicka kolonia akademicka

Dziewiętnastowieczny historyk Józef Łukaszewicz skierniewicką szkołę Przerębskiego zalicza do grona kolonii akademickich. W swojej publikacji „Historia szkół w Koronie i w Wielkim Księstwie Litewskim od najdawniejszych czasów aż do roku 1794” podkreśla, że „większa część kolonii nie była niczym więcej tylko szkołkami elementarnymi, katedralnymi, farskimi lub też przy kolegiatach. Akademia krakowska zsyłała do nich (...) swoich bakałarzy, a czasem i magistrów lub doktorów filozofii, teologii i prawa; i stąd nazywały się koloniami akademickimi”.

W informacji na temat skierniewickiej kolonii akademickiej czytamy: „Jak długo szkoła ta utrzymała się, nie wiadomo mi, zdaje się atoli, że wkrótce po zgonie swego założyciela (arcybiskupa Przerębskiego), przypadłym w 1562 roku, upadła”.

Źródło: <https://eglos.pl/aktualnosci/item/43930-o-benedyckie-herbescie-i-kolonii-akademickiej-w-skierniewicach-slow-kilka>